

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologica

Ex Sacris Scriptvris, Conciliorvm Pontificvmqve Decretis, Et Sanctorvm Patrvm Ac Doctorum Placitis Expressa ; In qua, quidquid tum ad fidei mysteria sanè ac rectè intelligenda, & ab erroribus quibusvis secernenda, tum ad sacramenta debitè conficienda & ministranda, tum ad actiones humanas iuxta ...

Complectens ea quæ ad Sacramenta & mores pertinent

Abelly, Louis

Coloniæ Agrippinæ, 1659

III. Vndenam actus humanus bonitatem suam vel malitiam desumat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38979

enim tunc illius voluntas ob summum quod obtinetur in se, quam in alias potentias dominium, posita quacumque pravia cogitatione, & quocumque iudicio pravi ipsius intellectus, vel actum suum suspendere, vel intellectum applicare ad considerationem magis attentam eiusdem obiecti & circumstantiarum eius, & sic cum plena deliberatione rationis ad illud appetendum, vel determinandum se ipsam determinare.

SECTIO III.

Undenam actus humanus bonitatem suam, vel malitiam desumat.

Duplex bonitas in quolibet humano actu spectari potest, naturalis scilicet & moralis. Bonitas naturalis consistit in integritate, seu aggregatione eorum omnium, quæ naturaliter ad ipsius actus entitatem requiruntur: bonitas verò moralis in integritate, seu aggregatione eorum omnium, quæ cuilibet actui humano secundum rectam rationem conveniunt. Et de hac bonitate moralis quaestio proposita intelligi debet; undenam scilicet bonitas, seu rectitudo moralis, vel malitia moralis proposita, in quemlibet actum humanum derivetur. Proponitur in resolutione.

Dicendum 1. bonitatem, vel malitiam actus humani illius obiecto desumi. Ita S. Thom. q. 18 a. 2. & contra scriptura; Osee 9. *facti sunt abominabiles sicut ea quæ deriderunt*: ex quibus verbis patet, malitiam humanorum actuum, ob quam fit homo Deo abominabilis, provenire ex obiectis malis, quæ diligit, & quibus adhæret: unde Aug. epist. 52 ad Macedon dicit quòd, *Mores nostri, quod unusquisque diligit, diiudicari solent*. Et probari potest ea potest inductione: ideo enim velle orare censetur bonum; quia oratio (quæ est obiectum illius voluntatis) est ex se moraliter bona; & eò contrà velle furari est malum quia furtum (quod est illius obiectum) malum est.

Dicendum est bonitatem, vel malitiam actus humani desumi ex illius circumstantiis. Ita S. Thomas: & satis constat ex eo, quod passim in scripturis actiones plurimæ propter circumstantias aliquas bonas, vel malas laudantur, vel vituperantur; ut S. Matth. 6. laudatur eleemosyna, & oratio facta in abscondito; & S. Luc. 21. commendatur eleemosyna duorum minorum, & aliis majoribus donis præfertur ob circumstantiam personæ viduæ & pauperis; & ejusdem S. Luc. 16. ommissio eleemosynæ ex variis circumstantiis, in persona divitis epulonis culpabilior esse demonstratur.

Verumtamen assertio hæc facilius intelligi possit, quædam hic observanda sunt. Primum est, circumstantiarum nomine à Theologis significari accidentia quædam actus humani, sic dicta, quod illum veluti circumstantent, ipsique jam per obiectum suum in aliqua specie boni, vel malæ constituto adveniant.

Secundum est, non omnia, quæ actum humanum circumstant, inter ejus circumstantias numerari: sed ea tantum, quæ ita illum circumstant, ut ad ejus bonitatem aut malitiam aliquid conferant: e. g. nihil interest, an percussio manu dextra, vel sinistra facta fuerit, sed attendi debet, an quis fruste, vel gladio, patrem, an hominem incognitum percusserit.

Tertium est, septem præcipuas actus humani circumstantias à S. Doctore Quæst. 7. a. 3. numerari, quæ hoc versiculo comprehenduntur;

Qui, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

Qui personæ agentis qualitatem designat. *Quid*, obiecti conditionem: *ubi*, locum: *Quibus auxiliis*, ad actionis adjumenta: *Cur*, ejusdem actionis finem: *Quomodo*, magnitudinem seu intentionem affectus, advertentis rationis, &c. *Quando*, tempus quo actio peracta, ejusque actionis durationem. Quæ quidem circumstantiæ non omnes & singulæ simul, sed modò hæ, modò illæ quemlibet actum humanum afficiunt; ad illiusque proinde bonitatem, vel malitiam conferre possunt.

Quartum est, ex supra enumeratis circumstantiis quædam

dam augere, vel minuere bonitatem vel malitiam actus intra eandem speciem, e. g. malum est percutere iniustum quemvis hominem, peius est percutere benefactorem alias vero addere actus bonitatem vel malitiam specie distinctam, e. g. percutere Secerdotem: in illa enim percussione præter malitiam, quæ illi propria est, quatenus iniustitiæ repugnat, circumstantia personæ sacræ percussæ inducit in ipsum actum novam, & specie distinctam sacrilegij malitiam, & deformitatem.

Dicendum 3. bonitatem, vel malitiam actus humani desumi quoq; ex fine in quem actus dirigitur ab operante. Ita S. Tom. a. 4. & constat ex his Christi Domini verbis S. Matth. 6. attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus ut videamini ab eis: alioquin mercedem non habebitis apud Patrem vestram: quæ verba explicans S. Ambrosius in capit. 1. S. Luc. bona est, inquit, misericordia bona est oratio; sed potest iniuste fieri, si iactantia causa aliquis pauperi largiatur, ut videatur ab hominibus. Et Aug. in ps. 31. Non valde, inquit, attendas quid homo faciat sed quid cum facit, aspiciat.

Ex his colligitur secundum mentem S. Doctoris bonitatem, vel malitiam actus humani ex his tribus præsertim pendere; scilicet ex objecto, circumstantiis, & fine; hac tamen differentia, quod, ut actus aliquis censetur malus, sufficiat quocunque defectus moralis, sive ex parte objecti, sive ex parte finis, aut circumstantiæ alicuius; ut verò bonus sit, requiratur objectum moraliter bonum, finis bonus & honestus, & præterea, ut ejusmodi actus nulla prava circumstantia vitietur: bonum siquidem (ut docet S. Dion. cap. d. divi. nomin. (pendet ex integra causa) malum ex quocunque defectu.

Dicit aliquis, frustra & superflue dici, actum humanum bonitatem vel malitiam desumere ex fine, cum ipse finis inter circumstantias numeretur.

Resp. ideo speciatim considerari bonitatem vel malitiam, quæ ex fine in actum humanum derivatur; quia finis præ aliis circumstantiis hoc habet peculiare, quod non

modò actum humanum circumstet; sed etiam in illum speciali, modo influat; habeatque rationem non solum circumstantiæ, sed etiam causæ moralis.

Quæres, quanam relatio actus humani in finem sit necessaria, ut ex ipso fine bonitatem, vel malitiam recipiat. Resp relationem illam; esse debere vel actualem, vel saltem virtualem; id est, necessarium esse, ut operans actualiter referat, aut saltem antea retulerit actionem suam in eum finem, ita ut virtute illius relationis actio ab eo exercatur: quia necesse est, ut finis influat in actionem: influere autem non potest, nisi uno ex his duobus modis moveat operantem ad agendum: quod ut clariùs adhuc fiat, observandum est, finem alium esse operis, alium operantis: finis operis est ipsius actioni intrinsicus, ideoque illi moralem essentiam seu speciem tribuit, e.g. ut quis ex misericordiæ motivo pauperi det eleëmofynam, non est opus ulla explicita relatione ad talem finem; sufficit enim ut largiens eleëmofynam, cognoscat se misericordiæ opus exercere, illudque liberè exercere velit. Alter est finis operantis, qui & extrinsecus dicitur, quem ipse operans suo arbitratu sibi præstituit, velut si detur eleëmofyna, ut satisfaciatur pro peccatis; ad hoc autem, ut ejusmodi finis bonitatem suam actui communicet, debet in illum influere, quod præstare non potest, nisi operans actualiter, aut saltem virtualiter actionem suam in illum referat.

SECTIO. IV.

An detur aliquis actus indifferens, seu qui nec bonus, nec malus sit.

DVPLEX quæstionis propositæ sensus esse potest: primò, an detur actus aliquis humanus indifferens secundum speciem; seu qui ex parte objecti sui nec bonitatem habeat, nec malitiam moralem: secundò, an detur etiam talis actus indifferens secundum individuum, id est, qui promittitur à nobis hic & nunc advertente ratione liberè exercetur.

O 2 nul-